לכתחלה או דיעבד ת"ש דתני רב זביד בר אושעיא הלוקח קנקנים מן העובדי כוכבים חדשים נותן לתוכן יין [א]ישנים נותן לתוכן ציר ומורייס לכתחלה בעא מיניה ר' יהודה נשיאה מרבי אמי החזירן לכבשן האש ונתלבנו מהו א"ל ציר שורף אור לא כ"ש אתמר נמי א"ר יוחנן ואמרי לה אמר ר' אסי א"ר יוחנן [ב]קנקנים של עובדי כוכבים שהחזירן לכבשן האש כיון שנשרה זיפתן מהן מותרין אמר רב אשי [ג]לא תימא עד דנתרן אלא אפי' רפאי מירפא אע"ג דלא נתר קינסא פליגי בה רב אחא ורבינא חד אסר וחד שרי [ד]והלכתא כמאן דאסר איבעיא להו מהו ליתן לתוכו שכר רב נחמן ורב יהודה אסרי ורבא [ה]שרי רבינא שרא ליה לרב חייא בריה דרב יצחק למירמא ביה שכרא אזל רמא ביה חמרא ואפילו הכי לא חש לה למילתא אמר אקראי בעלמא הוא רב יצחק בר ביסנא הוה ליה הנהו מאני דפקוסנא מלינהו מיא אנחינהו בשימשא פקעו א"ל רבי אבא אסרתינהו עלך איסורא דלעולם אימור דאמור רבנן ממלינהו מיא אנוחי בשימשא מי אמור א"ר יוסנא א"ר אמי [ו]כלי נתר אין לו טהרה עולמית מאי כלי נתר א"ר יוסי בר אבין [ז]כלי מחפורת של צריף דבי פרזק רופילא אנס הני כובי מפומבדיתא רמא בהו חמרא אהדרינהו ניהלייהו אתו שיילוהו לרב יהודה אמר [ח]דבר שאין מכניסו לקיום הוא משכשכן במים והן מותרין אמר רב עוירא [ט]הני חצבי שחימי דארמאי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרין אמר רב פפי [י]הני (א)פתוותא דבי מיכסי כיון דלא בלעי טובא משכשכן במים ומותרין כסי רב אסי אסר ורב אשי שרי אי שתי בהו עובד כוכבים פעם ראשון כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם שני איכא דאמרי פעם ראשון ושני כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי בפעם ג' [כ]והלכתא פעם ראשון ושני אסור ג' מותר [ל]א"ר זביד [מ]האי מאני דקוניא חיורא ואוכמא שרי ירוקא אסור משום דמיצריף ואי אית בהו קרטופני כולהו אסירי [נ]דרש מרימר קוניא בין חיורא בין אוכמא בין ירוקא שרי מאי שנא מחמץ בפסח דבעו מיניה ממרימר הני מאני דקוניא מהו לאשתמושי בהו בפיסחא ירוקא לא תיבעי לך דמצרפי ובלעי ואסירי כי תיבעי לך חיורי ואוכמי מאי כי אית בהו קרטופני לא תיבעי לך דודאי בלעי ואסירי כי תיבעי לך דשיעי מאי [ס]אמר להו

לכתחלה או דיעבד. אציר ומורייס קאי: כל קנקנים מחרס נינהו: **קינסא.** הכנים קיסמין דולקין לתוך הקנקן עד שנשרה זפתו: **והלכתא כמאן דאסר.** ולא דמי להחזירן בכבשן דהתם כיון שהסיקן מבחוץ עד שנשרה זפתן כבר נתלבן החרס אבל הכא כיון שהכנים האור מיד זפתו נשר. ומהכא שמעינן דהני חביות או קנקנים לפי שמכניסן לקיום לא סגי בהכשר בפנים בין לשרפן בין לתת לתוכן מים חמין מדאסיר בקינסא דהיינו באור עצמו כ"ש במה שהוחם ממנו אבל אם אפשר לשרפן מבחוץ שרי לפיכך צריך לערן מעת לעת או להשהותם עד שנים עשר חדש: **לא חש למילתא.** למגזר שכרא אטו חמרא דשכרא מבטל ליה לטעמיה דחמרא: **דפקוסנא.** של לפיעי בקר ונתן בהן יין נסך: **איסורא דלעולם.** כלומר איבדתם על חנם: **אין להם טהרה.** מיין נסך הנבלע בהן משום דבליעי טובא: **מחפורת של צריף.** קרקע שחופרין משם צריף ובלע"ז אלו"ם ובלשון אשכנז ביים"א: **פרזק.** שם האיש: **רופילא.** שני למלך: **שחימי.** מקרקע שחמתית רוש"א בלע"ז: **פתוותא.** כלי חרס: **דבי מיכסי.** מקום (א) קרקעיתו קשה: **כסי.** כוסות של חרס ואין מכניסן לקיום אלא שותין בהם: **אי שתי בהו עובד כוכבים פעם ראשון דכולי עלמא אסור.** דאיידי דרכיכי בלעי ואסירי עד שימלאם מים שלשה ימים וכדאמרן [ע"א]: **קוניא.** כלי חרס מלופה באבר וקורין פלומי"ד: **ירוקא אסור** (ב) **דמשום דמצריף.** שיש בו קרקע מחפורת של צריף ובלעי טפי: **קרטופני.** בקעים וסדקים: **דמצרפי ובלעי.** שיש בהן צריף ובלעי טפי:

דמדייתי

בעא מיניה ר' יהודה נשיאה מר' אמי. נראה דאינו ר' יהודה נשיאה דשרא מישחא כי אותו בן בנו של רבינו הקדוש היה ואף בברייתא הוא נזכר (ג) ותני עלה ורבותינו התירו ליגשא ובתוספתא (פ"ה) נמי גרס רבי יהודה התיר את השמן אלא אחריו היה ושמא בן בנו של ר' יהודה דגזר על השמן הוה(ד) והוא ר' יהודה הנשיא דמועד קטן (דף יב:) דקאמר התם דאישתי מיא דאמיס קפילא ארמאה ושמע רב (ה)(אסי) ואיקפיד: **קינסא.** פ"ה ולא דמי להחזירן בכבשן דהתם כיון שהוסקו מבחוץ עד שנשרה זפתן כבר נתלבן החרס אבל הכא כיון שמכנים האור מבפנים מיד זפתן נושר וכן הדין בחביות שלנו ומשמע לפירושו כי אם היה מסיקו מבפנים עד שאם היה זפת מבחוץ והיה נושר כי די בכך ואין נראה לרבינו אלחנן כי יש לחוש דלמא חס עליה דלמא פקעה דאף בשל חרס אמר פרק כל שעה (פסחים דף ל:) דלא נימלי לקדירות גומרי דחיים עלייהו דלמא פקעי כ"ש בחביות דחיים שלא ישרפו וכתב הרב ר' משה מקוצי דאע"ג דפסקינן הלכתא כמאן דאסר מ"מ נכפות החבית על האש אם האש גדול כל כך וחזק מבפנים שידו סולדת מבחוץ מותר וחשוב כמו הגעלה ועניין הגעלה התיר ר"ת להגעיל חבית לטהר מיין נסך אם פתח אחד משוליה וזורק רותחין לתוכה ומהפך המים על שוליה אילך ואילך דאע"ג דבשאר איסורין לא סלקא הגעלה בהכי דאפילו עירוי מכלי ראשון ליכא הכא מ"מ איכא למימר ביין נסך דתשמישו בצונן שרי ומביא ראיה מדקא"ר יוסי לקמן בפ"ב (עה.) חולטן במי זיתים ובשאר איסורין לא מהניא חליטת מי זיתים ור"י אומר כי מצוה מן המובחר להגעיל כל נסך נכד ולזרוק עליה מאותו כלי עצמו שהוא רותח על האור ודי בכך אע"פ שפסקה הרתיחה כשמעבירה מן האור ויש משימין קערה בתוך מחבת על האש עד שהרתיחות עולות תוך הקערה ומאותה קערה מגעילין וכזה מסופק ר"י אם זה מועיל ככלי ראשון אם לאו ותלה הדבר להחמיר ואסר כאן להגעיל דחשיב ככלי שני ולענין מליגת תרנגולת נמי אסר דחשיב ליה ככלי ראשון: **והלכתא** כמאן דאסר. בכל התורה כולה אמר רבינא לקולא ורב אחא לחומרא והלכתא כרבינא לקולא כדאמרינן פרק (כל הבשר) [גיד הנשה] (חולין דף נג:) °ולכך הוצרך לפסוק כאן כמאן דאסר: **שרא** למירמי ביה שיכרא. אומר ר"י דה"ה מים וכל שאר משקין לבד מיין: **כלי** נתר. אומר ר"י דתרי גווני נתר (ד) שעושין ממנו כלים וזה אינו אותו דפ"ק דשבת (דף טו.) דקאמר כלי נתר וכלי חרס טומאתן שוה ויש °עוד נתר שלישי שאין עושין ממנו כלים אלא מכבסין בו את הכלים והוא ששנינו (נדה דף סא:) אבל שבעה סמנין המעבירים את הכתם נתר כו': **כסי.** פרש"י כוסות של חרס ואין מכניסן לקיום אלא שותין בהן ואי שתי בהו עובד כוכבים פעם ראשון ושני אסור דאיידי דרכיכי בלעי ואסירי עד שימלאם מים ג' ימים כדאמר לעיל ולפי זה נהגו העולם ליתן מים בכלי חרס חדש ולהשהות בו זמן גדול קודם שישתמשו בהם יין לפי שאם יגע בהם עובד כוכבים אח"כ לא יצטרך עירוי אבל קשה לר"ת מהא דאמר לקמן בפ"ב (דף עד:) מודה (ה) רבי בקנקנים שהן אסורין לפי שמכניסן לקיום הא לאו טעמא דמכניסן לקיום כמו בכלי חרס סגי בניגוב בעלמא כמו בגת ומחץ ומשפך והדחה כשאר כלים מועיל כמו ניגוב בגת כי גם ניגוב אינו להפליט רק להסיר הזוהמא שנדבק מבחוץ ואין סברא לומר כי בקנקנים נשתמש עובד כוכבים מים בתחלת תשמישו לכך פר"ת דמיירי הכא בכסי בין חדשים בין ישנים ושתה בהם עובד כוכבים יין כמה פעמים וה"פ הלכתא פעם ראשון ושני כלומר שתי הדחות במים אינם (ו) רוצים להכשירו שלישי מותר פי' דאז ודאי בהדחה שלישית נפלט הכל וכיוצא בדבר מצינו פרק התערובות (זבחים דף עט:) גבי חרסן של זב וזבה פעם ראשון ושני טמא שלישי טהור פירוש הוא כלי שהטילו בו הזב והזבה מימי רגלים וקאמר דמים ראשונים ושניים טמאים שמעורב בהם מי רגלים של זב אבל מים שלישיים טהורים וגם במדרש אסתר גבי ישנו עם אחד שא"ל המן לאחשורוש אם זבוב טופל לכוסו של אחד מהם זורקו ושותהו ואילו אדוני המלך נוגע בהם (ז) חובטו בקרקע ולא עוד אלא שמדיח כוסו שלש פעמים ודוקא בכוסות של חרס אבל של עץ או של מתכת וזכוכית אין צריך להדיח רק פעם אחת מיהו בהרבה מקומות בתלמוד מצינו כוסות סתם שהם של מתכות וזכוכית ונכון להדיח שלש פעמים בכל הכלים: **קוניא.** פ"ה כלי חרס מלופה באבר פלומי"ן בלע"ז וקשה לר"ת (ח)(דאמר בזבחים פרק קדשי קדשים) גבי מזבח מני סיד וקוניא ולא קאמר אבר שהוא לשון התלמוד כדאמר (ט)פתילה של אבר וע"ק מי גרע חיפוי אבר מאם היה כולו ממנו וע"ק דאמר ירוקי אסירי משום דבלעי דמצריף ובשלנו איכא ירוקי ולא מצריף לכך פר"ת קוניא היתוך כלי זכוכית שלא נתבשל כל צרכו והוא מן החול כמו כלי חרס כדאמרינן פ"ק דשבת (דף טו:) הואיל ותחלת ברייתו מן החול שוינהו רבנן ככלי חרס כדאמרינן ואע"ג דכלי זכוכית שלם לא בלע הכא כיון דאין בו אלא חיפוי על החרס בלע וכן פירש הערוך:

שאינו

עין משפט נר מצוה

ק א מיי' פי"א מהלכות מ"א הלכה טו סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן קלה סעיף ד:

קא ב ג ד מיי' שם הל' טו סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלה סעיף יד:

קב ה מיי' שם הלכה טז וסמג שם טור ש"ע י"ד סימן קלה סעיף ד:

קג ו ז (מיי') סמג שם טוש"ע י"ד סימן קלה סעיף ה:

קד ח ט י מיי' שם הל' יז וסמג שם טוש"ע י"ד שם סעיף א:

קה כ מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם ס"ד:

קו ל מיי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף ו:

קז מ מיי' פ"ה מהלכות חמץ ומצה הלכה כג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן תנא סעיף כג:

◆

רבינו חננאל

ואסיקנא דציר או מורייס שורפין: **איבעיא** להו כולהו לכתחלה ופשטינן אפי' לכתחלה. והני מילי שאינן מזופפין אבל מזופפין אסורין וא"ר יוחנן אם החזירן לכבשן כיון שנשר זפתן מותרין ואמר רב אשי לא תימא עד דנתרא זפתן כולו אלא אפילו רפאי מרפא דיו: קינסא פי' עץ ומפורש בפרק במה מדליקין ובפרק כל הבשר עכשיו אם הדליק עץ והשיר זפתן בעץ כגון אור דולק אסור. איבעיא להו מהו לתת לתוכן שכר רב נחמן ורב יהודה אסרי רבא ורבינא שרו וקיימא לן כרבא ורבינא: ירושל' אמר (א) רבא כשהלך ר' עקיבא לזופרין שאלון ליה קנקנים של עובדי כוכבים במה הן טהרתן אמר להן מוז למרתי עליהם מה אם בשעה שאינן זפופות איתמר עליהם מותר בשעה שהן זפופות אלא שנתקלפו זפתן לא כל שכן וכשבאתי אצל חכמים אמרו לי על ידי זפת הן בולעות: פי' מאני דפקוסנא יש מי שאומר כלי עץ ארז והן תאשור ויש מי שאומר כלים מדובקים בפקקים ובלשון ערב אלך: כלי נתר שנשתמשו בהן עובדי כוכבים אין להן טהרה עולמית והן כלי מחפורת של צריף יש מי שאומר כלים הנעשים מן לחומה אבל כובי דארמאי וחצבי שחמי דארמאי ופתוותא דבי מכסי פי' כסי כלי חרש שהם טפיחים (ב) דברים שאין מכניסין אותן לקיום כלומר אין דרך בני אדם למלאות הכלים האלו ולהניחם באוצר עד זמן אלא לפי שעה מכניסין בהן ושותין אבל אין מניחין בהן לשומרן עד זמן וכיון שהדבר כך משכשכן במים ומותרין. והלכתא כסי דאישתי בהו עובד כוכבים ועודן חדשים פעם ראשונה אם שתה בהן ישראל בראשונה ועבד כוכבים בשניה אסורין בשניה אסורין עד שתה

(א) בירושלמי ליתא ר' גא. (ב) אולי צ"ל וכל הנך דברים הם כלים שאין מכניסן לקיום הן.

מסורות הש"ס

א) הני כלי פתוחות כל"ג, ר"מ, ב) כתובות קז:, ג) פסחים ל:, ד) [ועי' לקמן לה: רש"י במשנה ד"ה רבי ובית דינו וכו' ותוס' לקמן לו. בתוך ד"ה אשר וכו' במחנות כתב רש"ל בשם רש"י וכו'], ה) [נ"ל אמי], ו) כס"ה: נוגע בכוס של אחד מהם, ז) [נ"ל דכשרות פרק אחרון מקומן עג.], ח) [סנהדרין נב.],

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והלכתא בר ולכך הוצרך כו'. עיין לקמן דף עה ע"ב: תוס' ד"ה כלי וכו' ויש עוד נתר שלישי. עיין תשובת הרא"ש סימן נ"ה:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דבי וכו' שקרקעיתו: (ב) ד"ה ירוקא אסור משום כל"ג ואות ד נמחק: (ג) תוס' ד"ה בעא וכו' ותני עלה. נ"ב כפ' מי שאחזו ד' דף [illegible]: (ד) ד"ה כלי וכו' דתרי גווני נתר יש נתר שעושין ממנו: (ה) ד"ה כסי וכו' מודה ר"מ בקנקנים וכו' הא לאו טעמא דמכניסן לקיום ככלי חרס נמי סגי: (ו) באו"ד אינם מוגעלין להכשירו שלישי:

◆

לעזי רש"י

אלו"ם. צריף.

בייס"א. צרין (בגרבונית).

רוש"א. קרקע אדומה.

פלומי"ד. לצפות בעופרת.

◆

מוסף רש"י

מאני דקוניא. כלי חרס שמחפין עליהם עופרת שקורין פלומצני"ר בלע"ז (כתובות קז.). ושל חרס הוא וטוח באבר (פסחים ל:). חיורא. לפי שהעופרת מחלקת את החרס ואינו מניחו לבלוע, אבל הירוקים מעורב צריף שקורין אלו"ם בעופרת והוא עז ומחלחל את החרס ובולע (כתובות קז:). ירוקא. עפריין מקרקע שחופרים ממנה צריף אלו"ם בלע"ז והוא עז ובולע לעולם (פסחים ל:). אסור. לענין חמץ בפסח וניצוצי עובדי כוכבים ויין נסך (כתובות קז:). דשיעי. שהן חלקים (פסחים ל:).

◆

רבינו חננאל (המשך)

בהן פעם ראשונה ושניה ובשלישית שתה בהן עובד כוכבים שוטפן במים ומותרין: אסיקנא דהני מאני דקוניא בין חיורא בין אוכמי בין ירוקי לענין חמץ בפסח כולהו אסירי ואע"ג דשיעי ולית בהו קרטופני